

سرشناسه :
عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:
فروست:

شابک:
وضعیت فهرست نویسی:
یادداشت:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

سلیمانی، فرزاد، ۱۳۶۱
دانشگاه پهلوی به روایت اسناد/
تدوین فرزاد سلیمانی، مجتبی سلطانی احمدی.
تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی،
۱۳۹۷.

۴۷۲ ص.
مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۰۷۳
اسناد؛ ۸۲.

۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۸۸۱-۶-۰۰۰۰۰ ریال:

فیبا

کتابنامه

دانشگاه پهلوی

Danishgah-i Pahlavi

دانشگاه و مدارس عالی -- ایران -- فارس

Universities and colleges -- Iran -- Fars

ایران -- تاریخ -- پهلوی، ۱۳۲۰ - ۱۳۵۷ -- اسناد و مدارک

Iran -- History -- Pahlavi, 1941-1978 -- Sources

سلطانی احمدی، مجتبی، ۱۳۵۹-، گردآورنده

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

۱۳۹۷ ۸۲۲ اس/۷۳۷ LGR

۳۷۸/۵۵۶۳۲

۵۲۷۶۲۲۱

دانشگاه پهلوی به روایت اسناد

**گرامیداشت
چهلمین سالگرد
پیروز انقلاب اسلام**

عنوان: دانشگاه پهلوی به روایت اسناد

تدوین: فرزاد سلیمانی / دکتر مجتبی سلطانی احمدی

نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۶-۸۸۱-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978-964-419-881-6

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

این اثر یکی از موضوعات «طرح
تدوین تاریخ انقلاب اسلامی» است
که در مرکز اسناد انقلاب اسلامی
تهیه شده و کلیه حقوق آن برای
مرکز محفوظ می‌باشد.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	پیشگفتار
	بخش اول:
۲۱	مدخل پژوهشی
۲۳	فصل اول: کلیات
۲۳	اهمیت شیراز
۲۹	تأسیس دانشگاه شیراز
۳۰	دانشگاه شیراز و نهضت ملی
۳۲	دانشگاه شیراز از کودتا تا نهضت امام خمینی
۳۷	فصل دوم: دانشگاه پهلوی (تأسیس، تثبیت و گسترش)
۳۷	تأسیس دانشگاه پهلوی
۴۱	ریاست اسدالله علم بر دانشگاه پهلوی
۴۵	توسعه‌ی عمرانی و بودجه‌ی دانشگاه پهلوی
۵۲	افتتاح خانه‌ی دانشجویان و مؤسسه‌ی آسیایی دانشگاه پهلوی در سال ۱۳۴۵
۵۴	دانشکده‌های دانشگاه پهلوی
۵۴	دانشکده ادبیات و علوم

۵۵	 دانشکده‌ی مهندسی
۵۵	 دانشکده‌ی کشاورزی
۵۶	 دانشکده‌ی ادبیات و علوم
۵۶	 دانشکده‌ی پزشکی
۵۸	 برنامه‌های آموزشی دانشگاه پهلوی
۶۸	 فعالیت‌های اجتماعی و فوق برنامه
۶۹	 نقش آمریکایی‌ها در دانشگاه پهلوی
۷۴	 وزارت دربار علم و دانشگاه پهلوی
۷۹	 فصل سوم: دانشگاه پهلوی و نهضت امام خمینی (ره)
۷۹	 انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه شیراز
۸۷	 مقابله با فرهنگ اسلامی در دانشگاه
۸۹	 فعالیت‌های سیاسی و مبارزاتی دانشجویان دانشگاه پهلوی (۱۳۴۱-۱۳۵۶)
۹۴	 مراسم یادبود غلامرضا تختی و اعتصاب در دانشگاه پهلوی
۹۶	 اعتصاب هشت‌روزه‌ی دانشجویان دانشگاه پهلوی
۱۰۲	 اعتصاب در دانشگاه شیراز خرداد ۱۳۴۹ش
	 فصل چهارم: مبارزات دانشجویان دانشگاه پهلوی در واپسین دهه‌ی عمر رژیم
۱۰۵	 پهلوی
۱۱۶	 ارتباط دانشجویان دانشگاه پهلوی با علمای شیراز
۱۲۰	 دانشگاه پهلوی و جشن‌های شاهنشاهی
۱۲۰	 جشن‌های ربع قرن سلطنت محمدرضا پهلوی
۱۲۱	 جشن‌های دو هزار و پانصد ساله شاهنشاهی
۱۲۵	 جشن هنر شیراز
۱۲۹	 سخنرانی‌های حجت‌الاسلام فلسفی علیه دانشگاه پهلوی
۱۳۳	 سخنرانی‌های شهید مطهری در دانشگاه پهلوی
۱۳۶	 تلاش ساواک برای مقابله با دانشجویان

فصل پنجم: دانشگاه پهلوی در آخرین سال رژیم پهلوی	۱۳۷
عوامل شتاب‌زای انقلاب اسلامی	۱۳۷
برگزاری مراسم چهارم شهدای قم در شیراز	۱۳۸
نخستین تظاهرات مردم شیراز	۱۳۹
تظاهرات مردم شیراز در آستانه‌ی چهارم شهدای یزد، جهرم و اهواز	۱۴۱
سالگرد قیام ۱۵ خرداد در شیراز	۱۴۲
رمضان ۱۳۵۷ در شیراز	۱۴۴
دولت شریف‌امامی	۱۴۵
آغاز سال تحصیلی: تظاهرات، راه‌پیمایی و اعتصاب دانشجویان و دانش‌آموزان	
شیراز	۱۴۶
مبارزات سیاسی و تظاهرات اساتید و کادر اداری دانشگاه پهلوی	۱۵۱
مبارزات سیاسی و تظاهرات اساتید دانشگاه پهلوی	۱۵۲
بازگشایی دانشگاه‌ها و پیام سازمان ملی دانشگاه پهلوی	۱۵۵
دانشگاه پهلوی شیراز در سال‌های نخست پیروزی انقلاب اسلامی	۱۵۸
سال‌های ابتدایی پیروزی انقلاب اسلامی و اساتید و دانشجویان پهلوی	۱۶۲
درگیری‌های دانشکده ادبیات شیراز و پیامدهای آن	۱۶۳
گاه‌شمار	۱۶۷
اسناد و تصاویر	۱۶۹
تصاویر نمونه‌ی اسناد و عکس‌ها	۳۹۹
کتابنامه	۴۳۳
نمایه	۴۳۹

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران با همگامی تمام قشرهای جامعه و با هدایت و رهبری حضرت امام خمینی (ره) به پیروزی رسید. دانشجویان هر جامعه‌ای، یکی از اقشار آگاه جامعه نسبت به مسائل گوناگون هستند و ویژگی آرمان‌خواهی و منتقد بودن به عنوان یکی از صفات ممتاز، آنان را از سایر گروه‌ها و اقشار اجتماعی متمایز می‌کند. به همین خاطر، داشتن تفکر انتقادی در جهت بهبود وضعیت موجود، قشر دانشجو را در تلاش و تکاپو نگه می‌دارد و همواره او را با مسائل مختلف اجتماعی درگیر می‌کند.

اسناد و مدارک موجود، حاکی از فعالیت‌های انقلابی دانشگاهیان و دانشجویان است. اسناد مجموعه‌ی حاضر بیانگر گوشه‌ای از تلاش‌های دانشجویان دانشگاه پهلوی با وجود مراقبت‌های رژیم و مقابله علیه مبارزات آنان است. مرکز اسناد انقلاب اسلامی برای روشن کردن ابعاد مختلف فعالیت‌های سیاسی دانشجویان دانشگاه‌ها، به انتشار اسناد مرتبط پرداخته است. کتاب «دانشگاه پهلوی به روایت اسناد» به دنبال مطالعه‌ی اسنادی اهداف تأسیس دانشگاه پهلوی از ابتدای دهه‌ی چهل تا پیروزی انقلاب اسلامی است.

در این کتاب ضمن توصیف و تبیین زمینه‌ها و شرایط پیدایش دانشگاه پهلوی، چگونگی رشد و انقلابی شدن دانشجویان آن دانشگاه نیز به روایت اسناد بررسی و ارزیابی می‌شود. مرکز اسناد انقلاب اسلامی امیدوار است انتشار مجموعه‌ی حاضر در شناخت سیاست‌های علمی کشور در دوران پهلوی دوم راهگشا و موجب بهره‌مندی پژوهشگران و مراکز علمی - فرهنگی و محققان و علاقه‌مندان پژوهش‌های آموزش عالی شود و در این باره هرچند اندک در روشن شدن مسیر پژوهش‌های فرهنگی گامی برداشته و مقدمه‌ای بر تحقیقات آموزش

عالی و سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های علمی و فرهنگی باشد.

در پایان ضمن تشکر از مؤلفان محترم آقایان مراد سلیمانی‌زمانه و مجتبی سلطانی احمدی، از ناظران علمی پژوهش، معاون محترم تدوین و اطلاع‌رسانی جناب آقای دکتر جواد منصوری و مدیر محترم گروه تدوین آقای رحیم نیکبخت، کارشناس گروه تدوین آقای حسین شهمرادی و دیگر همکاران محترم در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

پیشگفتار

سرزمین فارس همانند دوران باستان در دوره‌ی اسلامی نیز از اهمیت فراوان تاریخی برخوردار بود. استان فارس در دوره‌های مختلف شامل بخش وسیعی از خاک ایران بوده است و همچنین موقعیت جغرافیایی آن به گونه‌ای است که از طریق خلیج فارس با تمدن اروپایی ارتباط و آشنایی داشت، از زمان‌های دور بازرگانان و تجار خارجی به این منطقه رفت‌وآمد و داد و ستد داشته‌اند.

بدین ترتیب ایالت فارس به عنوان دروازه‌ی جنوبی ورود نوگرایی و تحول‌خواهی ایران محسوب می‌شود. علاوه بر این، ایالت فارس به عنوان مهد فرهنگ و تاریخ ایران همواره در صحنه‌ی استقلال و آزادی‌خواهی، کانون مبارزات ضد استعماری بوده است. شهر شیراز نیز به عنوان شهری قدیمی گذشته‌ای دیرینه دارد، شهری که وارث و نگهدارنده‌ی فرهنگ و تمدن سرزمین ایران محسوب و از قدیم‌الایام لقب «دارالعلم» داشته، و بزرگان و اندیشمندانی از ادب و فرهنگ و معارف اسلامی را - که هرکدام در دوران مختلفی از تاریخ ایران صاحب مکتب بوده‌اند- در دامن خود پرورانده است.

اگرچه شیراز نیز مثل سایر مناطق کشور از گزند حوادث و آشوب‌ها و درگیری‌های گوناگون در امان نبود، اما در دوره‌های مختلف به تدریج پیشرفت کرد و مورد توجه حاکمان قرار گرفت. در زمان خلافت عمر و در هنگام محاصره‌ی استخر لشکریان اسلام شیراز را اردوگاه خود قرار دادند. یعقوب لیث در فرمانروایی خود فارس را مسخر کرد و برادر او عمرو مسجد جامع عتیق شیراز را بنا نهاد. در دوران حکومت پسران بویه به‌خصوص امیر عضدالدوله بر وسعت و رونق شیراز افزوده گردید. در حملات مغول فرمانروایان شیراز با

کیاست فراوان شیراز را حفظ کردند و اتابکان فارس در توسعه و زیبایی شیراز کوشیدند. اتابک سعدبن زنگی مسجد جامع نو شیراز را بنا نهاد. در حمله تیمور پادشاهان آل مظفر دلاورانه ایستادگی نموده از شیراز دفاع کردند. شاهان صفوی نیز کم و بیش در آبادانی شیراز کوشیدند که پل روی رودخانه‌ی کر از آثار زمان صفویه است. نادرشاه چنان به شیراز دل بست که مصمم بود شیراز را پایتخت خود قرار دهد ولی حملات پی‌درپی ازبکان او را از این تصمیم بازداشت. شیراز در زمان کریم‌خان پایتخت شد و او در عمران و آبادی آن شهر اهتمام فراوان داشت و بناهای باشکوهی از خود به یادگار گذاشت.

انتخاب شیراز به عنوان پایتخت زندیان نشانگر اهمیت این شهر است. در سده‌های اخیر نیز ساکنان شیراز از پیشتانزان رشد و ترقی و پیشرفت فرهنگی جامعه‌ی ایران بوده و در کسب مظاهر تمدن جدید با حفظ هویت ملی خویش پیشتانز بوده‌اند. شیراز به دلیل مرکزیت سیاسی و اجتماعی منطقه‌ی فارس، که در برگیرنده‌ی بخش وسیعی از قسمت‌های جنوبی کشور است، همواره در تحولات سیاسی- اجتماعی تاریخ ایران نقش بسزایی داشته است. همچنین جاذبه‌های گردشگری و مراکز صنعتی موجب حضور گسترده‌ی اتباع خارجی در شیراز شده است.

سیاست‌های باستان‌گرایانه و بازگشت به دستاوردهای فرهنگی و اجتماعی ایران باستان در دوره‌ی پهلوی دوم موجب شد تا موقعیت خاص فارس به‌ویژه شیراز به عنوان مهد تمدن ایران باستان مورد توجه کارگزاران حکومت قرار بگیرد. تأسیس دانشگاه پهلوی به عنوان بزرگ‌ترین دانشگاه خاورمیانه با شناخت از وضعیت خاص این منطقه صورت گرفته است. دانشجویان دانشگاه پهلوی ویژگی‌های متمایزی نسبت به سایر دانشجویان کشور داشتند، زیرا به‌واسطه‌ی ارتباطاتی که دانشگاه با سایر دانشگاه‌های جهان داشت، اکثر دانشجویان با آگاهی از وضعیت سایر کشورهای پیشرفته و مقایسه آنها با اوضاع کشور خود در پی یافتن علل عقب‌ماندگی ایران و جستجوی راهکارهای پیشرفت و بالندگی آن بودند.

حضور گسترده‌ی دانشجویان دانشگاه پهلوی در اعتصابات، تظاهرات، تحصن‌ها و سخنرانی‌ها، ائتلاف و همکاری آنها با سایر گروه‌های اجتماعی مردم شیراز، نشانگر این است که علی‌رغم سرمایه‌گذاری و تبلیغات گسترده در شیراز، حکومت پهلوی نتوانست به جز

جذب اندکی از طبقات خاص جامعه، طبقات اصلی را با خود همراه سازد. با قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ و شروع جنبش دینی - سیاسی، دانشجویان نیز متأثر از این جنبش به فعالیت پرداختند. خرداد سال ۱۳۴۲ را می‌توان نقطه عطفی در تاریخ مبارزات ملت ایران دانست، زیرا بسیاری از معادلات حاکم بر روند جریان‌های فکری را تحت الشعاع خود قرار داد. قیام ۱۵ خرداد به عنوان جریان کاملاً برخاسته از تفکر دینی و نیز با غایت و هدفی دینی و از همه مهم‌تر برخوردار از رهبری یک مرجع دینی توانست اکثریت اقشار جامعه ایران آن روز را با خود همراه سازد. فراگیری وسیع قیام ۱۵ خرداد و همراهی آحاد مردم با رهبر آن و نیز حوادث پس از آن، باعث شد تا ایدئولوژی دینی به عنوان راهکار مناسب مبارزه در میان جوانان بالاحص دانشجویان مطرح و مورد توجه قرار گیرد.

هرچند طایفه‌های تولد تفکر اسلام‌گرایی در میان دانشجویان دانشگاه تهران در اوایل دهه ۲۰ شکل گرفت، اما ظهور و بروز نهضت امام خمینی موج جدیدی از گرایش به اسلام را در بین دانشجویان برانگیخت، به گونه‌ای که آنان را به یکی از ارکان نهضت امام خمینی تبدیل کرد. ولی برای تبدیل آن به گرایش غالب بر جنبش دانشجویی و کنارزدن‌های گرایش‌های چپ کمونیست و راست ناسیونالیست راه درازی در پیش داشت. تعامل و ارتباط دانشجویان با روحانیون و علمای این راه را هموار نمود و در این میان افرادی چون آیت‌الله مطهری، شهید مفتاح و شهید بهشتی بیشترین تلاش را برای پیوند حوزه و دانشگاه داشتند. حضور و همراهی دانشجویان در نهضت امام خمینی موجب شد تا دانشگاه‌ها به صورت یکی از پایگاه‌های عمده انقلاب اسلامی درآیند.

در تحلیل نقش و کیفیت حضور جنبش دانشجویی در انقلاب اسلامی بایستی یادآور شد که اگر جریان دانشجویی در کنار نهضت مردمی قرار نمی‌گرفت شکاف عظیمی در جبهه‌ی ملت رخ می‌داد و نهضت مردم مسلمان از مجموعه‌ی عظیم مؤثری که عنصر جوانی و تحصیل‌کردگی را با هم داشت، محروم می‌ماند. در شرایطی که تمام نیروهای اجتماعی ایران علیه استبداد پهلوی موضعی خصمانه گرفته بودند، اقدام رژیم در درج مقاله در روزنامه‌ی اطلاعات ۱۷ دی ۱۳۵۶ برای تخریب چهره‌ی امام خمینی موجی از خشم را در ملت ایران و نیز دانشجویان برانگیخت، اعتراضات زنجیره‌ای و گسترده‌ی ملت از این پس شرایط را به

گونه‌ای رقم زد گسترش مساحت و عمق حرکت مردمی به مثابه شمارش نفس‌های رژیم به شمار می‌رفت. در طول سال ۱۳۵۷ دانشگاه‌های کشور به‌ویژه دانشگاه پهلوی به پایگاه انقلاب مبدل شد، کلاس‌ها تعطیل و تظاهرات سیاسی برای سرنگونی رژیم از دانشگاه‌ها سازماندهی شد.

در صدر خواسته‌های دانشجویان، همگام با خواسته‌های انقلابی مردم، آزادی زندانیان سیاسی و بازگشت امام خمینی قرار گرفت. در جریان ممانعت دولت بختیار از بازگشت امام خمینی در دی‌ماه ۱۳۵۷ علمای قم و سایر شهرهای کشور در دانشگاه تهران دست به تحصن زدند. این حرکت نمادین موجب وحدت و نزدیک شدن حوزه و دانشگاه گردید که طی سال‌های گذشته در اثر تبلیغات رژیم دچار بدبینی‌های مفرطی نسبت به همدیگر شده بودند. با تسلیم شدن دولت به بازگشایی فرودگاه، امام خمینی در ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ به میهن بازگشت و نهایتاً در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ خشم انقلابی ملت ایران با پیروزی انقلاب اسلامی همراه شد. تاریخ سیاسی معاصر ایران بدون توجه به نقش دانشگاه و دانشگاهیان داخل و خارج کشور نمی‌تواند تاریخ دقیق و کاملی باشد. تاریخ دانشگاه‌ها در ایران هنوز مورد مطالعه دقیق قرار نگرفته است، کمبود آثار و اسناد منتشرشده در این خصوص می‌تواند در سال‌های آتی به بحرانی برای روایت صحیح از آنچه در گذشته اتفاق افتاده است تبدیل شود. غفلت‌های آشکار در تاریخ‌نگاری جدید و تازگی موضوع ما را به نگارش این مجموعه واداشت. مجموعه‌ی پیش رو تلاشی در جهت رفع دغدغه‌ی مورد اشاره است و اسناد آن ناظر بر فعالیت علمی، سیاسی و اجتماعی دانشجویان دانشگاه پهلوی است.

کتاب «دانشگاه پهلوی به روایت اسناد»، به دنبال مطالعه‌ی اسنادی دانشگاه پهلوی از ابتدای دهه‌ی چهل تا پیروزی انقلاب اسلامی است. در این مجموعه ضمن توصیف و تبیین زمینه‌های احداث دانشگاه، چگونگی تکوین و مبارزات سیاسی دانشجویان آن نیز بررسی می‌شود. اسناد موجود در مرکز اسناد انقلاب اسلامی مهم‌ترین بخش از مدارک این مجموعه را تشکیل می‌دهد. دومین مجموعه مدارک مورد استفاده، وجود تعداد قابل توجهی از اسناد موضوعی موجود در کتاب‌های سندی است که توسط مرکز پژوهش و اسناد ریاست جمهوری منتشر شده است. اهمیت اسناد مذکور در چگونگی انعکاس حوادث دانشگاه‌ها به بالاترین

مقام تصمیم‌گیرنده کشور چون وزیر کشور، شهربانی و نخست‌وزیر و شخص محمدرضاشاه و عکس‌العمل آنها در قبال این حوادث است.

این مجموعه یکی از منابع مهم و گنجینه‌ای ارزشمند در بررسی و شناخت جنبش دانشجویی در ایران است. تحقیق کتابخانه‌ای، مطالب کتاب‌ها و مجلات بخش دیگری از ارجاعات تکمیلی این مجموعه را تشکیل می‌دهد. از میان کتاب‌ها «شیراز در انقلاب» چاپ مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی و «انقلاب اسلامی در شیراز» چاپ مرکز اسناد انقلاب اسلامی و نیز یادداشت‌های علم از همه مهم‌تر بودند. «شیراز در انقلاب» و «انقلاب اسلامی در شیراز» تاریخ محلی است که به حضور مردم اشاره دارد. همچنین یادداشت‌های علم از این جهت که اسدالله علم پس از دوران ریاست دانشگاه پهلوی و انتصاب به وزارت دربار برای مدت طولانی همچنان بر دانشگاه اعمال نظر می‌کرد، مفید است و از آنها بهره گرفته شده است. علاوه بر این، از دو کتاب سلطنتی راجع به دانشگاه پهلوی با عنوان «دانشگاه پهلوی در چهار سال گذشته از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۶» و نیز «دانشگاه پهلوی در نخستین دهه‌ی انقلاب (۱۳۵۱-۱۳۴۱ش)» که از سوی دانشگاه پهلوی انتشار یافته استفاده شده است. همچنین از منابع جدید نیز از جمله تاریخ شفاهی آموزش عالی به روایت دکتر مصطفی معین که خود از دانش‌آموختگان دانشگاه پهلوی و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی مدتی ریاست دانشگاه مذکور را برعهده داشته است نیز استفاده شده است. مراجعه به روزنامه‌ها به عنوان مهم‌ترین منبع برای ترسیم فضای حاکم هنگام وقوع حوادث، به‌ویژه در سال‌های پایانی عمر رژیم پهلوی، از ضروریات تدوین تاریخ معاصر است و در مجموعه‌ی حاضر به‌ویژه در سال‌های پایانی از آن استفاده زیاد شده است. مجموعه‌ی حاضر با توجه به نقش مؤثر اساتید و دانشجویان در گسترش و تداوم مبارزات انقلاب اسلامی، به طور اخص به وقایع دانشگاه شیراز پرداخته شده، شیوه‌ی بررسی براساس منابع کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی است.

در نگارش و تنظیم این مجموعه، مراحل پیموده شده که در زیر بدان اشاره می‌شود:

الف) پس از مطالعه همه‌ی سندهای مرکز اسناد انقلاب اسلامی و نیز اسناد پایگاه اطلاعاتی نخست‌وزیری که در مجموعه‌ی کتاب سند پنج‌جلدی تحت عنوان «اسنادی از جنبش دانشجویی در ایران» منتشر شده است، سندهای کاملاً مشابه و غیرضروری حذف

گردیدند و اسناد انتخاب شده براساس نظم زمانی تنظیم شدند.

ب) اسناد گزینش شده که نیاز به بازنویسی مجدد داشتند با حفظ اصالت و امانت، بازخوانی و بازنویسی شده است.

ج) مدخل پژوهشی براساس سندهای موجود، کتابها، خاطرات، مجلات و روزنامهها تهیه شد. در صورت وجود اسناد کافی، متن بر آن اساس تدوین شده و در مقطعی که سند کافی وجود نداشت، منابع کتابخانه‌ای با در نظر گرفتن زمان مورد بحث مورد استفاده واقع شده است.

د) نظر به تدوین مجموعه‌ی حاضر براساس اسناد و خاطرات، شیوه‌ی ارجاع اسناد مرکز اسناد انقلاب اسلامی با درج عنوان شماره بازیابی است و ارجاع کتاب سند، کتابها، خاطرات و مجلات با ذکر مشخصات کامل آن است.

ه) گاهشمار و تصویر نمونه‌ی اسناد و عکس‌ها در پایان مجموعه ارائه شده است.

پژوهش حاضر در دو بخش تنظیم شده است: بخش نخست مدخل پژوهشی که مشتمل بر پنج فصل و نتیجه‌گیری و بخش دوم، اسناد، ضمائم و فهرست منابع است.

در مدخل پژوهشی، فصل اول، در خصوص اهمیت و جایگاه فارس و شیراز است. در این فصل اهمیت شیراز و پیشینه‌ی تاریخی آن از آغاز بررسی شده و به تأسیس دانشگاه شیراز در سال ۱۳۲۵ش، اولین رئیس دانشگاه شیراز، دانشگاه شیراز و نهضت ملی و به مختصری از فعالیت‌های سیاسی دانشجویان دانشگاه شیراز از کودتای آمریکایی تا نهضت امام خمینی پرداخته شده است.

فصل دوم در ارتباط با مربوط به تأسیس مجدد دانشگاه با عنوان دانشگاه پهلوی و دوران تثبیت و گسترش آن است. موضوعایی همچون توسعه‌ی عمرانی، برنامه‌های آموزشی، امکانات رفاهی و ... دانشگاه در این فصل بررسی شده است.

فصل سوم در ارتباط با دانشگاه پهلوی و نهضت امام خمینی است. تأسیس انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه پهلوی و فعالیت‌های سیاسی و مبارزاتی دانشجویان دانشگاه پهلوی در نخستین دهه‌ی پس از تأسیس مجدد (۱۳۵۱-۱۳۶۱ش) در این فصل آمده است.

فصل چهارم مربوط به دانشگاه پهلوی و جشن‌های شاهنشاهی است. دانشگاه پهلوی و

جشن ربع قرن سلطنت پهلوی دوم، دانشگاه پهلوی و جشن‌های هنر شیراز، دانشگاه پهلوی و جشن‌های دو هزار و پانصد ساله شاهنشاهی در این فصل بررسی شده است. همچنین در این فصل، چگونگی ارتباط دانشجویان با علمای شیراز، توزیع اعلامیه در دانشگاه، برپایی جلسات مذهبی در سطح شهر و دانشگاه بررسی شده است.

فصل پنجم مربوط به دانشگاه پهلوی در آخرین سال‌های رژیم پهلوی و دوران اوج‌گیری انقلاب اسلامی است. در این فصل به چگونگی، نقش و فعالیت‌های دانشجویان دانشگاه پهلوی در شکل‌گیری تظاهرات، تحصن‌ها، اعتصابات، راه‌پیمایی‌ها و تظاهرات دوران انقلاب در سطح شهر پرداخته شده است.

دامنه‌ی وسیع و ابعاد گسترده‌ی فعالیت‌های دانشجویان دانشگاه پهلوی موجب شد تا با وجود تلاش‌هایی که برای گردآوری منابع از مراکز مختلف صورت گیرد، امکان دستیابی به تمام منابع مقدور نگردد. امید است این تلاش مختصر مورد توجه خوانندگان عزیز قرار گیرد. در پایان از استادان محترم آقایان دکتر جواد منصوری و رحیم نیکبخت تشکر می‌کنیم که اگر زحمات و راهنمایی‌های ارزشمند این عزیزان نبود پژوهش حاضر به انجام نمی‌رسید.

دکتر مجتبی سلطانی‌احمدی

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام‌نور